

ми плануємо розробити спеціальну методику формування у старших дошкільників із ЗНМ самостійних зв'язних висловлювань з врахуванням психологічних особливостей розвитку мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л.С. Мышление и речь: Собр. соч. в 6-ти томах / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1982. – Т.2. – 361 с.
2. Калмикова Л.О. Психолінгвістичні й лінгвістичні підходи до змісту формування у першокласників мовленнєвих умінь і навичок міркувати / Л. О. Калмикова, Н. В. Харченко // Поч.школа. – 2003. – № 6. – С. 5–7.
3. Леонтьев А. А. Психолінгвистические единицы и порождение речевого высказывания / А. А. Леонтьев. – М. : Наука, 1969. – 307 с.
4. Соботович Є. Ф. Структура мовленнєвої діяльності і механізми її формування / Є. Ф. Соботович. – К. : ІЗМН, 1997. – 44 с.
5. Филочева Т. Б. Совершенствование связной речи : учеб.-метод. пособ. / Т. Б. Филочева, Т. В. Туманова. – М. : Соц.-полит. журн., 1994. – 80 с.
6. Шеремет М. К. Фізіологічні і психологічні передумови мовленнєвого розвитку дітей в нормі та патології / М. К. Шеремет, С. В. Кондукова // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – № 27. – С. 5 – 7.

УДК 374.7

П. Г. Буянов,

кандидат педагогічних наук, доцент
(Бердянський державний
педагогічний університет)

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ В УМОВАХ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Постановка проблеми. Соціально-економічні перетворення, що відбуваються у світі, вимагають постійного вдосконалення компетентності працівників. Освіта, здобута в навчальному закладі, вже не може повністю задовольняти потреби особистості. Відтак однією з актуальних проблем сучасності є пошук оновлення змісту й способів діяльності людини в межах попередньо набутих знань і накопиченого практичного досвіду. Одним із можливих шляхів у розв'язанні цього питання є професійна освіта дорослих.

Вона як один із механізмів соціальних перетворень стає дедалі значущою і починає займати провідні позиції в освітній сфері як за кількістю суб'єктів навчального процесу, так і за ступенем глибини та активності інноваційних процесів.

Вивчення проблематики професійної освіти дорослих набуває у світі все більшого значення, що пов'язане з підсиленням динаміки розвитку сучасного суспільства.

Професійна освіта дорослих посіла важливе місце в працях теоретиків і практиків завдяки масштабним і динамічним змінам. Традиційна освітня практика не в змозі швидко та адекватно реагувати на зміну вимог

до людини як до суб'єкта різних видів соціальної діяльності. Часові параметри підготовки нового покоління до самостійного життя занадто тривалі, більш того вони постійно збільшуються, у той час як масштаби і темпи соціальних змін зростають ще швидше. Тому розробка стратегії розвитку професійної освіти дорослих є дуже актуальною.

Актуальність професійної освіти дорослих пов'язана з тим, що суспільство вирішує складні технологічні, економічні, політичні проблеми в умовах дефіциту часу. Завдяки гнучкості та мобільності професійна освіта дорослих здатна оперативно реагувати на виклики часу, швидкозмінні потреби життя.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню визначеної проблеми присвячено праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, які досліджували різні аспекти професійної освіти дорослих, зокрема: Л. Даниленко, В. Маслова, В. Олійника, О. Пехоти, Н. Протасової, В. Пуцова, Л. Сігаєвої, Є. Соф'янц (процеси навчання і виховання дорослих); Д. Біррен, Л. Бішоф, С. Джурад, Дж. Флевел (психологічні особливості дорослих студентів); С. Змєйов, О. Кармаєва, Є. Нікітін (тенденції розвитку освіти дорослих); О. Вербицький, В. Виноградов, О. Казакова, О. Прикот (принципи навчання дорослих); М. Кларин, П. Щедровицький (інноваційні форми і методи навчання дорослих) та ін.

Метою статті є висвітлення особливостей професійної освіти дорослих у сучасних умовах розвитку суспільства.

Студіювання наукових джерел і вивчення педагогічного досвіду показали, що професійна освіта дорослих є складною поліфункціональною, соціально-педагогічною і соціально-культурною системою, спрямованою на задоволення професійно-освітніх та особистісних потреб людини. Вона акцентує увагу суспільства на цінностях і пріоритетах у сфері знань і досвіду сучасних практичних рішень – на різних рівнях соціальних консенсусів.

Професійна освіта дорослих охоплює комплекс неперервних процесів навчання, за допомогою яких дорослі розвивають власні здібності, збагачують знання, моральні цінності, удосконалюють професійну кваліфікацію або ж використовують їх у новому напрямі. Сучасну теоретичну базу досліджень у галузі професійної освіти дорослих складають ідеї та положення концепції неперервної професійної освіти, відповідно до якої навчальна діяльність є складовою образу життя людини на всіх стадіях її життя.

На думку провідного українського вченого Н. Нічкало [3], неперервна професійна освіта дорослих має розглядатися як: філософсько-педагогічна концепція, згідно з якою освіта трактується як процес, що охоплює все життя людини; принципи організації освіти дорослих на загальнодержавному рівні; принципи реалізації державної політики в галузі освіти дорослих; сучасна світова тенденція в галузі освіти дорослих; парадигма науково-педагогічного мислення.

Отже, освіта дорослих є ключовим компонентом цілісної та всеосяжної системи навчання протягом життя (неперервної професійної освіти).

Більш ніж сторічний досвід розвитку професійної освіти дорослих як самостійної сфери освіти впевнено свідчить, що для навчання дорослих потрібні свої теорія і технологія навчання, особливі науково-методичні

матеріали, а також спеціально підготовлені кадри викладачів, консультантів, керівників та ін. Професійна освіта дорослих – невід’ємна та у той же час відносно відокремлена частина системи освіти.

Основними цілями і завданнями професійної освіти дорослих є [2]: збереження і нарощування культури нації; створення можливостей для розвитку індивідуальності людини, її здібностей; усунення недоліків шкільної освіти; підготовка висококваліфікованих працівників, соціально активних і здатних до постійного поповнення знань, освоєння нових професій; постійне ознайомлення з новою інформацією, яка стосується професії та спеціальності працівників; вивчення основних факторів, пов’язаних з охороною здоров’я, добробутом працівника та його родини; надання допомоги жінкам у пристосуванні до нової ролі в родині та суспільстві; визначення раціонального шляху використання вільного часу, що збільшується.

Безперечним лідером з організації професійної освіти всіх категорій дорослого населення на міжнародній арені є ЮНЕСКО, яка у 1951 році заснувала Інститут освіти ЮНЕСКО. Його основними завданнями були проведення досліджень освіти дорослих і неперервної освіти та розширення програм грамотності дорослого населення; вивчення потенційних можливостей неформальної освіти в контексті концепції освіти впродовж життя; підтримка взаємодії та партнерства суб’єктів освіти дорослих. ЮНЕСКО виступає координатором у формуванні та здійсненні освітньої політики країн стосовно професійної освіти дорослих, інтегруючи інституцію, яка об’єднує функціонування освіти дорослих на глобальному, регіональному та національному рівнях, забезпечуючи її відповідність глобальним викликам сучасності та дозволяючи знаходити адекватні відповіді на них. У своїй діяльності ЮНЕСКО керується трьома взаємопов’язаними та взаємозумовленими принципами: універсальність, різноманіття та гідність. Вони тісно поєднані з такими цінностями, як справедливість, солідарність і терпимість.

У XXI столітті місію ЮНЕСКО відносно освіти дорослих можна охарактеризувати як таку, яка охоплює певні елементи діяльності: “забезпечення платформи для діалогу та дій – з охопленням як державного, так і приватного секторів; сприяння вільному потоку інформації, знань та обміну ними, а також виконання ролі глобального “брокера знань” у всіх галузях своєї компетенції; сприяння та координація її діяльності” [8, с. 64].

Завдання розбудови світового освітнього простору та розробки конкретного механізму інтеграційної політики у сфері професійної освіти дорослих взяли на себе різні освітні комітети, ради, організації, асоціації, міжнародні центри, фонди, комісії, зокрема: Міжнародна рада освіти дорослих (International Council for Adult Education, ICAE); Світова асоціація освіти дорослих (WAAE); Національна фундація освіти дорослих (National Foundation for Adult Education, NFAE); **Національна асоціація неперервної освіти та освіти дорослих** (National Advisory Council on Continuing Education, **NAPCAE**); Національна консультативна рада з неперервної освіти (NACCE); Коаліція організацій з освіти дорослих (**Coalition of Adult Education Organizations**, CAEO); Міжнародна організація праці (International Labour Organization, ILO); Міжнародна асоціація університетів (International Association of University, IAU);

Міжнародна Асоціація університетів “третього віку” (International Association of Universities of the Third Age, IAUTA); Європейська асоціація освіти дорослих (European Association for the Education of Adults, EAEA); Європейська мережа міжкультурного навчання в освіті дорослих (European Network on Intercultural Learning in Adult Education, NILE); Європейська спілка досліджень освіти дорослих (European Society for Research on the Education of Adults, ESREA); Міжнародна федерація будинків Європи (FIME); Конфедерація ректорів Європи (КРЕ); Асоціація дослідження освіти дорослих у Канаді (Canadian Association for the Study of Adult Education, CASAE); Британський національний інститут неперервної освіти дорослих (National Institute of Adult Continuing Education, NIACE); Американська асоціація освіти дорослих та неперервної освіти (American Association for Adult and Continuing Education, AAACE); Міжнародний інститут планування освіти дорослих (Париж); Європейська асоціація наукових досліджень у галузі освіти (Париж); Європейський центр вищої освіти (Бухарест); Європейська асоціація викладачів, Інститут освіти ЮНЕСКО (Гамбург); Міжнародний інститут освіти (США); Швейцарська організація освіти дорослих; Міжнародний педагогічний центр (Франція); Національний інститут освіти дорослих (Велика Британія); Міжнародний інститут педагогічних досліджень (Німеччина); Міжнародна Датська Асоціація народних шкіл; Німецький Союз Вищих народних шкіл; Німецька асоціація з освіти дорослих; Народна Академія Північних Країн; Міжнародна Асоціація “Знання” ті ін.

Наукові пошуки в сфері професійної освіти дорослих показали, що найбільш значущими подіями, які сприяли формуванню основних напрямів її розвитку в світовому контексті стали шість міжнародних конференцій з освіти дорослих.

Перша міжнародна конференція відбулася у 1949 році в датському місті Ельсинорі. Вона була присвячена визначенню значення та ролі освіти дорослих у соціально-економічному розвитку країн, формуванню цілей освіти дорослих, які здебільшого фокусувалися на освіті для робочих і для роботи, для дозвілля, ролі університетів [10].

Друга міжнародна конференція пройшла в 1960 році у Монреалі. Під час її проведення увага акцентувалася на міжнародних перспективах розвитку освіти дорослих, визначенні змісту, методів, форм і механізмів організації освіти дорослих. Проведена конференція заклала основи для інтенсивного розвитку освіти дорослих у світі, підготовки педагогів для освіти дорослих [9].

Третя конференція відбулася в 1972 році в Токіо [6]. У рекомендаціях конференції зазначається, що доцільним у процесі формування освітньої політики держави є акцентування уваги на забезпеченні доступу дорослих, незалежно від віку, статі, соціального стану, до освіти; відповідності змісту освіти дорослих і методів навчання потребам та інтересам дорослої людини; активній участі дорослих у плануванні та проведенні своїх занять, їх мотивації до навчання; доцільності та необхідності неформальної освіти дорослих; забезпеченні участі у формуванні програм для освіти дорослих з боку зацікавлених організацій – профспілок, асоціацій робочих, підприємців, соціальних організацій тощо.

Важливим результатом конференції стало те, що освіта дорослих

почала розглядатися в контексті більш широкої системи неперервної освіти: “Вислів “освіта дорослих” означає весь комплекс організованих процесів освіти, які продовжують або доповнюють освіту, отриману в школах, вишах, а також практичне навчання. Завдяки їм особи, які визначаються суспільством, частиною якого вони є, як дорослі, розвивають власні здібності, збагачують знання, поліпшують технічну й професійну кваліфікацію або одержують нову та змінюють погляди в подвійній перспективі – всебічного особистісного розвитку та участі в збалансованому й незалежному соціальному, економічному та культурному розвитку. Освіта дорослих не може однак розглядатися сама по собі; вона є підрозділом, невід’ємною частиною загальної системи неперервної освіти й навчання” [5]

Четверта міжнародна конференція пройшла в 1985 році в Парижі [7]. У звіті конференції наголошувалося, що освіта дорослих починає займати належне місце в системі неперервної освіти багатьох країн. Якщо на Монреальській конференції зазначалося, що паралельно існують дві системи – формальна освітня система та система освіти дорослих, то впродовж 60–70 років ХХ століття відбувалася їх поступова інтеграція. Проте питання неперервності освіти дорослих та його законодавче забезпечення залишалися актуальними та потребували поєднання зусиль для їх вирішення.

П’ята конференція відбулася в 1997 році в Гамбурзі [4]. В обговоренні й затвердженні Гамбурзької Декларації про освіту дорослих взяли участь 1500 учасників із 140 країн світу. Гамбурзька конференція заклала нові підходи, нове розуміння сутності професійної освіти дорослих як системи неперервного навчання та перенавчання всього дорослого населення, зайнятого на ринку праці, і не тільки. Вона стала певним рубежем, від якого розпочався новий етап розвитку освіти дорослих. Кінцевою метою освіти дорослих було визнано створення суспільства, яке навчається. Відповідно до цього основними аспектами нової концепції освіти дорослих стали: освіта дорослих і демократія, грамотність дорослих, визнання права на освіту та право навчатися впродовж життя, права жінок на освіту, культура світу, освіта дорослих і проблеми охорони навколишнього середовища, різноманітність і рівність, посилення міжнародного співробітництва, трансформація формальної та неформальної освіти і соціальна економіка, доступ до інформації, нові інформаційні технології та засоби масової інформації в освіті дорослих. Ці ідеї набули подальшого розвитку на Європейському саміті в Лісабоні (2000 р.). У матеріалах саміту наголошується, що головною метою розвитку європейських країн є конкурентоспроможна та динамічна економіка, основана на знанні.

Шоста міжнародна конференція CONFINTEA VI у Бразилії, яка відбулася в грудні 2009 року була спрямована на обґрунтування навчання дорослих як складової освіти впродовж життя. На конференції прийнято Беленські рамки дій “Використання широких можливостей навчання та освіти дорослих в інтересах благополучного суспільства”. У сфері фінансування визначено необхідність прискорення прогресу та здійснення рекомендації щодо виділення на освіту не менше ніж 6 % ВВП і впровадження заходів з метою збільшення асингувань на навчання та освіту

дорослих; розширення освітніх ресурсів і бюджетів, наявних в усіх державних відомствах, для досягнення цілей комплексної стратегії навчання та освіти дорослих.

Як бачимо, професійна освіта дорослих є сферою інтенсивного міжнародного співробітництва. Вона здійснюється на міждержавному та міжпарламентському рівнях, на основах регіональної координації діяльності неурядових організацій, на базі міжнародних департаментів національних організацій з освіти дорослих.

Зростання значущості професійної освіти дорослих – загально визнаний факт. У світі немає країни, яка не була б тією або іншою мірою зобов'язана їй своїм технологічним, соціально-економічним, культурним прогресом. Так само як і немає країни, яка б не пов'язувала своє майбутнє з подальшим розвитком професійної освіти дорослих.

Здійснений науковий пошук показав, що зростання попиту на освіту в розвинених країнах є багатогарним соціально-економічним феноменом, який визначається дією ряду факторів, які по-різному проявляються в різних країнах залежно від рівня економічного розвитку, економічної структури, загального освітнього потенціалу їх населення, попереднього стану народної освіти.

Важливими для нашого дослідження є дані щодо участі дорослих в навчанні впродовж життя, отримані сучасним науковцем Н. Бідюк [1]. Вона вказує, що лідерами в сприянні та створенні необхідних умов для участі дорослих у навчанні впродовж життя є Данія, Фінляндія, Японія, Швеція, Велика Британія, Нідерланди, Ісландія, Норвегія, Швейцарія, США. Індустріально розвинені країни розглядають якість освіти дорослих, її гуманізацію і гуманітаризацію як найважливіший чинник забезпечення соціально-економічного розвитку, науково-технічного і культурного прогресу.

Висновки. Отже, відповідаючи на суспільні виклики сьогодення, професійна освіта дорослих як один із каналів вкладення в людський капітал стає важливим фактором соціально-економічного і духовного розвитку та оновлення суспільства, показником його прогресу і з кожним роком набуває все більшої значущості. Вона є складною поліфункціональною, соціально-педагогічною і соціально-культурною системою, спрямованою на задоволення професійно-освітніх та особистісних потреб людини, включає мережу відповідних закладів, різноманітні освітні програми, керівні структури, які здійснюють підтримку її діяльності з боку держави та суспільних організацій.

Фундаментальна, стратегічна ідея функціонування системи професійної освіти дорослих виступає як своєрідна цінність, що постійно зростає, та є необхідною для розвитку людини, суспільства і культури, провідним принципом державної політики, визначається як методологічний регулятор розвитку держави і забезпечує нову якість розвитку, принципово іншу історичну епоху країни.

Професійна освіта дорослих має великі потенційні можливості в розвитку суспільства, виступаючи з'єднувальним ланцюгом між викликами сьогодення та розвитком демократичного, громадянського суспільства.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Перспективи розвитку системи професійної освіти дорослих міжнародні

організації та уряди країн пов'язують з розробкою спеціальних стратегій і національних програм, а також послідовною державною політикою в цій галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бідюк Н. М. Теорія і практика професійного навчання безробітних у США : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Бідюк Наталя Михайлівна. – К., 2009. – 551 с.
2. Гуманистические тенденции в развитии непрерывного образования взрослых в России и США / под ред. М. В. Кларина, И. Н. Семенова. – М. : ИТПиМИО РАО, 1994. – 189 с.
3. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта як філософська та педагогічна категорія / Н. Г. Ничкало // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2001. – Вип. 1. – С. 9 – 22.
4. UNESCO Institute for Education. Adult Education. The Hamburg Declaration. The Agenda for the Future. – Hamburg: UIE, 1997. – 17 p.
5. UNESCO. The General Conference Adopts a Recommendation on Adult Education. // Adult Education Notes. – P., 1977. – № 1. – P. 2.
6. UNESCO: International Conference on Adult Education; 3rd. – Tokyo, 1972. Final Report. – Paris: UNESCO, 1972. – 111 p.
7. UNESCO: International Conference on Adult Education; 4th. – Paris, 1985. Final Report. – Paris: UNESCO, 1985. – 137 p.
8. UNESCO: Lifelong Learning in Europe: Moving towards EFA Goals and the CONFITEA V Agenda / Sofia Conference on Adult Education Call to Action 9th November 2002. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unesco.org/education/efa/news_en/CONFITEA/Vagenda.shtml
9. UNESCO: Second World Conference on Adult Education, Montreal, Canada, 21-31 August 1960. – Final report. – Paris: UNESCO, 1963. – 42 p.
10. UNESCO: Summary Report of the International Conference on Adult Education, Elsinore. Denmark, 19-25 June, 1949. – Paris: UNESCO, 1949. – 3 p.

УДК 378.147.134:94

Н. О. Вєнцева,

кандидат педагогічних наук, доцент
(Бердянський державний педагогічний
університет)

**РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ
В 50-Х РР. ХХ СТ.**

Постановка проблеми. Система підготовки педагогічних кадрів в Україні має багаторічну історію. Пройдений шлях є досить тривалим, складним та суперечливим. Однією зі складових цього шляху є історико-педагогічний доробок вищої педагогічної школи 50-х років минулого століття. Вивчення цього періоду дає можливість визначити певні закономірності та позитивний досвід підготовки фахівців, який може бути використаний для вдосконалення професійної освіти сучасного вчителя.